

Meer talig op school: een uitdagend samenspel!

Samenspel met leerkrachten, samenspel met collega's, samenspel met een gemeentebestuur ... Als er drie mensen zijn die de voorbije maanden intensief met samenspel bezig waren, dan zijn het wel Karen, Liselotte en Tinneke. Een gesprek waard!

We ontmoeten twee van hen in de docentenzaal van de educatieve bacheloropleiding voor kleuteronderwijs aan de Arteveldehogeschool, net voor ze een belangrijk moment in hun onderzoek voorbereiden: een leeravond met verschillende scholen waarop ze tot een gezamenlijk taalbeleid willen komen.

Karen & Liselotte, jullie vertoefden de voorbije twee jaar regelmatig in de gemeente Zele. Hoe en waarom zijn jullie daar terecht gekomen?

In de periode 2013-2015 waren Tinneke en Karen al betrokken bij een prioritair nascholingstraject in 33 Vlaamse scholen met focus op betere leerkansen voor meertalige leerlingen. Dit kwam de gemeente Zele ter ore: zij dachten dat dit weleens de ideale begeleiding kon zijn voor de uitdaging waar ze in de gemeente voor stonden.

De specifieke vraag die ze ons stelden in 2017, klonk als volgt: *"We hebben veel meertalige kinderen op onze scholen en elke school doet zijn best om met deze groep kinderen aan de slag te gaan, maar we willen vanuit de gemeente graag een gezamenlijke aanpak. We zijn op zoek naar een verbindend taalbeleid en een gedragen taalvisie. Zo willen we evenwichtiger samenwerken met elkaar."* Die vraag sloot helemaal aan bij onze ervaring en expertise en gaf ons meteen de nodige 'drive'. Zo ontstond een partnerschap tussen Zele en Arteveldehogeschool en leerden wij de weg richting Zele goed kennen!

Jullie hadden dus meteen zin om er samen aan te beginnen. Hoe heeft het samenspel in de zoektocht naar een gemeenschappelijk taalbeleid exact vorm gekregen?

Hoewel het doel was om een gezamenlijk taalbeleid op gemeentelijk niveau op te stellen, hebben wij meteen de kaart getrokken om te starten vanuit wat leeft in de scholen zelf. We begonnen van onderuit en werkten vanuit de wetenschap dat elke school anders is. Het heeft geen zin om samenwerking van bovenaf op te leggen. Echte samenwerking kan groeien als eerst goed gekeken wordt naar wie precies rond de tafel zit. Het gemeenschappelijke doel was natuurlijk wel voor elke school hetzelfde: nl. de taalverwerving en dus de leerkansen van alle schoolgaande kinderen in Zele te ondersteunen en te onderzoeken wat daarvoor de beste strategieën zijn.

"Niets zo vervelend als moeten starten met het uitwerken van een algemeen beleid voor een groep mensen die daar nog niet klaar voor is. Geef mij maar werken op maat!"

Om goed op maat te kunnen werken, zijn we eerst en vooral in gesprek gegaan met de acht verschillende scholen (alle Zeelse scholen namen deel. We werkten dus netoverschrijdend) om hun specifieke taalnoden in kaart te brengen. We werkten steeds volgens hetzelfde stramien: per school stelden we een kernteam taal samen met mensen die zin hadden om de uitdaging aan te gaan. Daarna volgde een intakegesprek om samen de prioriteiten te bepalen (bijvoorbeeld: de samenwerking tussen ouders en school, de plaats van de thuistaal in de school, begrijpend lezen, ...). Tijdens het begeleidingstraject werden vergaderingen met het kernteam afgewisseld met personeelsvergaderingen met het hele leerkrachtenteam. Tussentussen werden bronnen en literatuur geraadpleegd om van daaruit acties te bedenken. Denk daarbij aan: hospiteren in een school die veel en positieve ervaring heeft met meertaligheid, een plan om ouders en leerkrachten de kracht van meertaligheid te doen inzien op basis van recent onderzoek, manieren om begrijpend lezen diepgaander en sneller aan te pakken, enz. Die acties werden dan in het kernteam en het schoolteam besproken en uitgetest. Soms ging dat vlot, een andere keer ervoeren we weerstand of onbegrip. Het is vaak zoeken naar de ingang die werkt voor dat ene schoolteam. Alle ervaringen, positief of negatief, werden gedocumenteerd. Het betekende telkens een kleine stap vooruit, richting meer inzicht. Dat we soms trager gingen dan wij zelf zouden willen, hoort er nu eenmaal bij.

Voldoening en successen ervaren, was blijkbaar belangrijk. Steek gerust ook eens de pluim op jullie eigen hoed. Waarin blonk jullie onderzoek echt uit?

We werkten volgens de methode van praktijkonderzoek: vertrekken van de schooleigen noden, literatuur raadplegen, acties uitproberen, daar steeds op terugblikken en zo samen een beleid maken.

Dat klinkt evident, maar dat is het niet. Je wordt immers ingezet vanuit de gemeente om iets te realiseren, maar er waren ook leerkrachten die zeiden "Hier zie ik het nut niet van in". Voor sommigen voelt het als een welgekomen duwtje in de rug, voor anderen eerst nog als een extra belasting. Er zijn verschillen in tempo tussen scholen en tussen leraren en daar hebben wij

met ons onderzoek op ingespeeld. Daarop zijn we fier, dat we zo ver zijn gegaan in het op maat werken: per school, per individu op school en per prioriteit op die school. Hierbij zochten we telkens aansluiting bij de leervragen vanuit de school maar ook en vooral bij de sterktes van de school.

“Het ligt ook grotendeels in handen van de school: zij behouden het eigenaarschap. Wij stippelen geen standaardtraject uit, maar we doen wel suggesties en bewaken dat het haalbaar is. Zij beslissen wat ze doen. Wij zijn coach & inspirator aan de zijlijn!”

We proberen grote thema's om te zetten in kleine en concrete acties, bijvoorbeeld 'ik leg anderstalige boeken in mijn klasbibliotheek'. We werken daarbij niet vanuit een naïef geloof in meertaligheid, wel vanuit wetenschappelijke onderbouwing. We vragen daarbij steeds ook naar wat leerkrachten zien zitten en wat ze nodig hebben om een volgende stap te kunnen zetten. Zo focussen we steeds weer op het positieve en werken we stap voor stap. Dat zorgt uiteindelijk voor duurzame vooruitgang.

Wat is belangrijk in het samenspel met de scholen voor jullie onderzoek?

Er is telkens een terugkoppeling tussen de scholen, de diversiteitsambtenaar van de gemeente, de algemeen directeur van het katholiek onderwijs in Zele en ons projectteam. Zonder de input en de kijk van Claudio Snauwaert en Christel Immegeers waren we lang niet zover geraakt. Zij zorgden er ook voor dat er op gemeentelijk vlak een en ander in beweging kwam door o.a. een expert als Piet Van Avermaet als spreker uit te nodigen. Die structurele terugkoppeling is belangrijk voor alle betrokkenen: zowel de gemeente als de scholen willen graag weten wat er gaande is in het project.

We plannen dus af en toe tussentijds overleg, maar soms moeten we ook grenzen trekken. Het blijft een schoolproject en de noden van de gemeente zelf zijn natuurlijk niet meteen aan de orde in dit project. We hechten wel veel belang aan het evenwicht tussen het vormgeven van het gemeentelijke beleid en het werken op de scholen. Je moet daarbij veel balletjes tegelijk in de lucht houden en vooral de gezamenlijke energie zinvol proberen inzetten. In elk geval moet je de gemeente Zele bewonderen voor de toch wel duidelijke keuze die ze maakten door middelen uit te trekken voor dit project.

“Samenspel in het onderzoek betekent ook evenwicht bewaren en de gezamenlijke energie zinvol inzetten.”

Wat is jullie grootste inzicht over onderzoeken in samenspel?

Samenspel zien we niet als “altijd alles samendoen met iedereen”. Samenspel kan net ook betekenisvol zijn door samen te werken in kleine groepen. Als je met grote groepen mensen werkt, dan heb je vaak mensen die elke keer weer op de voorgrond treden en het woord nemen. Het werkt in sommige omstandigheden beter om in deelgroepen te zitten en van

daaruit tot een groter en gedragen geheel te komen.

Zo brengen we op de leeravond de kernteams van de acht scholen samen met andere actoren van de gemeente (bv. de algemeen directeur van het katholiek onderwijs Zele, de schepen van onderwijs en de voorzitter van de moskeevereniging) om een gemeenschappelijke taalvisie voor te leggen en overkoepelende acties te kiezen. Nadien worden die acties weer in deelgroepen per school geconcretiseerd.

“Het kernteam staat meestal al een klein stapje verder dan het schoolteam en zo weet je dat het einddoel mogelijk is. Vanuit het olieidee mag je er dan op vertrouwen dat de inzichten en ervaringen ook zullen uitdeinen naar de andere betrokkenen op school.”

Zo werken wij met een kleine groep van drie onderzoekers, acht kernteams, acht schoolteams en belangrijke betrokkenen uit de gemeente samen aan een overkoepelend taalbeleid.

Bedankt, Karen & Liselotte. Dat jullie nog veel boeiende verhalen over taal & samenspel mogen schrijven!

ONDERZOEKERS: Karen Burvenich en Liselotte Vandenbussche (Kleuteronderwijs) en Tinneke van Bergen (Lager onderwijs)

>>> Output: een krachtig en duurzaam taalbeleid!